

HVORDAN LYKKES EPX?

15 forudsætninger

Indhold

Introduktion

F1: Tag almendannelse seriøst

F2: Anerkend at studieforberedelse kræver sans for sammenhæng og fagligt niveau

F3: Anerkend at praksisfaglighed er andet end håndværk og erhvervskompetence

F4: Styrk bestyrelsernes uddannelsesmæssige kompetencer

F5: Prioriter og anerkend arbejdet med faglig og social trivsel

F6: Undgå standpunktskarakterer og nulfejlskultur

F7: Skab nye prøveformer der kombinerer teori og praksis

F8: Fasthold høj kvalitet og undgå at forstærke karakterkravenes opdeling i a- og b-uddannelser

F9: Tilbyd og skab rammer for relevant udvikling, omskoling og efteruddannelse

F10: Bevar og udbyg gymnasialt pædagogikum

F11: Vær ambitiøs - men balancer krav og ressourcer

F12: Prioriter lærernes arbejdsmiljø – det gavner undervisningsmiljøet

F13: Kræv at ledelsen har forstand på undervisning

F14: Tilskud til undervisning skal bruges på undervisning og dække omkostningerne

F15: Fusioner og campusdannelser kræver investeringer

Introduktion

Den politiske aftale om at oprette den nye gymnasieuddannelse epX fra og med 2030 ændrer det danske ungdomsuddannelseslandskab markant. Med epX vil næsten alle unge have en gymnasieuddannelse med sig, uanset om de senere tager uddannelse til proces teknolog, social- og sundhedshjælper, jurist eller folkeskolelærer.

EpX skal på en ny måde – og i særlig grad være en erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse, og det stiller sektoren over for en stor udviklingsopgave. I den arbejdsproces er det både vigtigt at lære af tidligere erfaringer og at tænke nyt.

For GL lykkes epX, hvis eleverne vælger uddannelsen, kvaliteten er høj, og den tjener sit formål ved at være en almendannende uddannelse, der i særlig grad forbereder til videre erhvervs- og professionsrettet uddannelse.

GL vil sætte fingeren på nogle væsentlige forudsætninger for, at vi sammen kan lykkes med at etablere en uddannelse, der får succes fra begyndelsen.

1

Tag almindannelse seriøst

Epx skal uddanne borgere, ikke bare fremtidige medarbejdere. Derfor har unge, der vælger epx, lige så meget ret til en bred og almindannende uddannelse som deres kammerater på andre gymnasiale uddannelser. De skal også læse litteratur, forstå historien og kunne diskutere samfundets udvikling, for det er afgørende bestanddele af almindannelse på gymnasiet. Diskussioner om alt fra etik, kultur, natur og teknologi til filosofi og samfundsforhold lærer mennesker at tænke selvstændigt og argumentere for sine synspunkter. Dannelse skal ikke være en elitær størrelse, der kun er forbeholdt de få symbolanalytikere, men et fælles fundament, som bærer samfundet.

For at sikre det, må uddannelsen ligesom andre gymnasieuddannelser tilbyde en bred fagrække og lægge vægt på kritisk stillingtagen, myndighed, demokratiske værdier og ligeværd i sit formål og sine læreplaner.

2

Anerkend at studieforberedelse kræver sans for sammenhæng og fagligt niveau

Epx skal være en uddannelse, der både har en tydelig erhvervs- og professionsrettet profil, men også reelt forbereder til videregående studier. Det er en god, men også høj ambition. Den 2- og 3-årige version af epx skal reelt forberede til en bred række af erhvervs- og professionsuddannelser og med ½ års overbygning skal studenterne endda have adgang til de akademiske bacheloruddannelser. Vi genkender dele af kombinationen mellem det erhvervsrettede og studieforberedende fra den eksisterende eux-uddannelse. Og her ved vi, at det udfordrer kvaliteten af uddannelsen voldsomt, at fagenes undervisningsforløb ofte bliver forstyrret af skift mellem lærere og læreplaner, når de studiekompetencegivende niveauer skal nås. Derfor er det helt afgørende, at undervisning, der afsluttes på gymnasiale niveauer, læses af lærere med gymnasial undervisningskompetence – med alt hvad det indebærer af dybdegående faglig viden, solid og relevant uddannelse i pædagogik og didaktik samt blik for sammenhængen mellem niveauerne.

3

Anerkend at praksisfaglighed er andet end håndværk og erhvervs-kompetence

Epx-eleverne skal have gode muligheder for at gøre sig erfaringer med at løse konkrete praktiske problemer og gennemføre konkrete praktiske aktiviteter i og uden for skolen. De skal i særlig grad udvikle deres praksisfaglighed. Men det er vigtigt, at epx ikke indrettes som en light-version af en professions- eller erhvervsuddannelse. Epx skal snarere løfte sit formål ved at almengøre det erhvervs- og professionsrettede. Nye fag i fagrækken kan afspejle det med fagligheder og kompetencer, der er relevante på tværs af professioner og erhverv. Og den pædagogiske og didaktiske tilgang på uddannelsen kræver en tydelig, teoretisk funderet praksisfaglighed, som ikke kun udvikles i værkstedet men også i fysiske øvelser og forsøg, virkelighedsnært og problemorienteret projektarbejde samt undervisning med bærende kreative, kropslige og æstetiske dimensioner.

4

Styrk bestyrelsernes uddannelsesmæssige kompetencer

Bestyrelserne for den nye gymnasieuddannelse skal primært have blik for uddannelse. Epx er en ungdomsuddannelse, der skal forberede til videre uddannelse – ikke et job. Derfor skal der være repræsentation fra grundskole og videregående uddannelser - herunder erhvervsuddannelserne.

Det er GL's erfaring, at de gymnasiale uddannelser på flere af de nuværende erhvervsskoler bliver underprioriteret af bestyrelser, der domineres af arbejdsmarkedets parter. Det er for os derfor helt centralt, at arbejdsmarkedstænkning ikke får overtaget i bestyrelseslokalet, når der udbydes gymnasial uddannelse – herunder epx. Bestyrelserne for alle gymnasieuddannelser skal have en fornuftig repræsentation af uddannelsesprofessionelle, medarbejderrepræsentanter og elevrepræsentanter.

5

Prioriter og anerkend arbejdet med faglig og social trivsel

Den sammensatte elevgruppe på uddannelsen giver anledning til at tænke i særlige strukturer, der både understøtter passende opmærksomhed og udfordringer til eleven, der skal videre på uddannelsens 3. år og eleven, der skal afslutte på lavere niveau end de gymnasiale. Den slags tiltag vil reducere risikoen for manglende motivation, frafald og personlige nederlag.

Relationsarbejdet skal prioriteres som en vigtig forudsætning for uddannelsens succes – fx gennem mere tid til fagene eller tolærerordninger, og det er værd at bringe hf-uddannelsens gode erfaringer med særligt udfordrede elevgrupper ind i epk. Det er desuden vigtigt at være særligt opmærksom på at fordele de trivselsfremmende opgaver bredt blandt lærerne, så man undgår tendensen til ubalancer mellem fx køn eller fag.

6

Undgå standpunktskarakterer og nulfejlskultur

Når udformningen af epX skal bygge på toårigt hf, er det vigtigt at videreføre et særligt kendetegn ved hf; et undervisningsrum fri for den bedømmelse, der kan ses på eksamensbeviset. På hf sker den faglige bedømmelse primært til eksamen, og det giver eleverne plads i undervisningen til at prøve sig frem, fejle og prøve igen. Den politiske aftale om epX giver mulighed for at erstatte standpunktskarakterer med feedback og anerkender dermed det formålstjenlige i at adskille undervisningsrummet og bedømmelsesrummet. Undersøgelser viser, at karakterfrihed øger gennemførslen i gymnasiet, og effekten er særlig markant for elever med lave karakterer fra grundskolen. Det vil det være særligt gavnlig på epX at undgå standpunktskarakterer, når målgruppen er alle elever, der har bestået grundskolen.

7

Skab nye prøveformer der kombinerer teori og praksis

Epx skal have eksamens- og evalueringsformer, der afspejler læringsmålene og de videre uddannelsesveje. Prøverne skal afspejle en gymnasial uddannelse og sikre, at eleverne bliver vurderet på kritisk tænkning, teoretisk forståelse og færdigheder inden for praksisfaglighed. Der bør udvikles nye og fremtidssikrede prøveformer, der også vil kunne anvendes i de andre gymnasiale uddannelser. Især bør den mundtlige prøveform udvikles, så bedømmelse både indeholder et procesorienteret blik og samtidig kigger bredt på en række færdigheder inden for fagene. Her vil man med fordel kunne hente inspiration i allerede kendte prøveformer fra fx musik, billedkunst, virksomhedsøkonomi, fysik eller andre fag. Samlet set er det vigtigt, at der udvikles en evalueringskultur med et tydeligt formativt afsæt.

8

Fasthold høj kvalitet og undgå at forstærke karakterkravenes opdeling i a- og b- uddannelser

De forskellige adgangskrav til de forskellige gymnasieuddannelser risikerer at blive opfattet som et statussignal til de unge. Det er uheldigt og kan underminere epk, allerede når eleverne skal søge ungdomsuddannelse. Det er derfor vigtigt, at man ikke forstærker den opdeling ved fx at differentiere i kravene til lærernes og ledernes faglige og pædagogiske kompetencer. De eksisterende gymnasieuddannelsers succes kan bl.a. tilskrives, at de unge søger en særlig kultur, som understøttes af høj faglighed, professionel stolthed som underviser og et tydeligt fokus på fællesskabet.

9

Tilbyd og skab rammer for relevant udvikling, omskoling og efteruddannelse

Hvis vi skal undgå, at uddannelsens praksisfaglige dimension reduceres til "pusterum" uden egentlig faglig vægt og dermed bliver til forstyrrelser af den faglige progression, kræver det en tydelig og omfattende udviklingsindsats. Der skal altså skabes gode rammer for at udvikle og eksperimentere, og lærerne skal klædes på til en opgave, der er anderledes end den, de kender. Gymnasielærere er uddannet til at undervise i komplekse sammenhænge, skabe refleksion og give unge og voksne de kritiske redskaber, der gør dem i stand til at navigere i en stadig mere informationsmættet verden.

Og gymnasielærerne er eksperter i at skabe et dannelsesrum, hvor man lærer at forholde sig til komplekse sammenhænge og forbinde historie med nutid og faglig viden med demokratisk deltagelse. Det er dog helt oplagt, at epk har en profil, som kræver, at gymnasielærerne bliver efteruddannet til at være endnu bedre til at tydeliggøre forbindelsen mellem teori og praksis og samarbejde med andre lærergrupper med særlige uddannelsesrelevante kompetencer.

10

Bevar og udbyg gymnasialt pædagogikum

Gymnasielærernes pædagogiske og didaktiske uddannelse er central for undervisningens kvalitet. Det nuværende gymnasiale pædagogikum er en velfungerende uddannelse, der i høj grad og succesfuldt veksler mellem teori og praksis, så lærerne både får blik for det almene og vigtige uddannelsesspecifikke kompetencer. Det vil ikke være hensigtsmæssigt med en særlig uddannelse, der distancerer sig fra de andre gymnasiale uddannelser eller svækker forbindelsen mellem teori og praksis. Det eksisterende gymnasiale pædagogikum skal i stedet justeres, så det også dækker behovet for de rette kompetencer på den nye gymnasieuddannelse.

11

Vær ambitiøs – men balancer krav og ressourcer

Det er afgørende, at man fra begyndelsen er opmærksom på at have et realistisk ambitionsniveau. Vi skal undgå at stille krav om meget mere, meget bedre og meget nyt uden at være meget opmærksomme på, hvad det kræver af ressourcer. Hvis målsætningerne er urealistiske, fordi krav og ressourcer ikke følges ad, eller strukturerne mangler forbindelse til virkeligheden, ender ansvaret for fejl og mangler med at lande som en tung og giftig gæld på en frustreret og overbebyrdet leder eller lærer. Det er fx vigtigt, at man ikke undervurderer de mindre synlige, men omfattende opgaver med at koordinere og opbygge et velfungerende arbejdsfællesskab og etablere og vedligeholde meningsfulde relationer til virksomheder, organisationer og institutioner uden for skolen.

12

Prioriter lærernes arbejdsmiljø – det gavner undervisningsmiljøet

Det er lærernes kompetencer, erfaring, viden og samarbejde om eleverne, der skal bære uddannelsens kvalitet og succes. Og det er en betydelig udviklingsopgave for et mangfoldigt lærerværelse at udvikle og kvalitetssikre uddannelsen for en sammensat elevgruppe. Hvis det skal lykkes, er det vigtigt at prioritere et godt arbejdsmiljø på tværs af faggrupper. Og elevernes gode undervisningsmiljø hænger tæt sammen med lærernes gode arbejdsmiljø. Der skal konkret afsættes tid og ressourcer til at prioritere kompetenceudvikling og samarbejde på skolerne – fx tid til fælles udviklingsarbejde på tværs af lærerværelset, tid til at lære hinandens fagligheder at kende, samt muligheder for at kunne hjælpe elever med forskellige udfordringer med vejledning og andre støtteforanstaltninger.

13

**Kræv at ledelsen har
forstand på undervisning**

Ledelsen på epx skal have undervisningskompetence i gymnasiale fag. Det er nødvendigt for at sikre forståelse for de faglige og pædagogiske dilemmaer, lærerne står i, og hvordan man skaber det gode undervisningsmiljø, hvor læring og fællesskaber går hånd i hånd. Ved at stille krav om, at ledelsen skal have dyb indsigt i pædagogiske principper og indsatser, der kan støtte og styrke frafaldstruede elever, mindsker vi også risikoen for frafald og skærmer eleverne mod de personlige nederlag, der er ved at droppe ud af en uddannelse.

14

Tilskud til undervisning skal bruges på undervisning og dække omkostningerne

I dag tildeles skolerne undervisningstaxameter uden krav til eller opfølgning på, om pengene anvendes til uddannelsernes undervisning. Når både GL og undervisningsministeriet har undersøgt anvendelsen, ses store udsving mellem skolerne: Gennemsnitligt anvender de almene gymnasier og hf-kurser alle de gymnasiale undervisningsindtægter til undervisningen, mens erhvervsskolerne de sidste mange år kun har anvendt omkring 95 pct. af det tildelte undervisningstaxameter til den gymnasiale undervisning. Ved at stille krav om, at pengene anvendes til det, de er tiltænkt, vil grundlaget for at sikre de politiske intentioner for uddannelserne være til stede. Et klassesaxameter i stedet for et elevtaxameter ville samtidig gøre taxameteret mere omkostningsdækkende, fordi udgifterne til undervisning primært består af udgifter til klasse og holdundervisning.

15

**Fusioner og
campusdannelser
kræver investeringer**

Vi skal have gymnasier i hele landet, der er fagligt bæredygtige med kvalificeret personale, bredt udbud af fag og gode sociale miljøer for eleverne. Med etableringen af EPX, faldende ungdoms-årgange og skærpet adgangskrav til de treårige uddannelser, kan der nogen steder i landet være behov for fusioner, fissioner eller campussamarbejde. Alle løsningerne kræver investeringer. I mange tilfælde er der brug for at købe nyt, bygge til eller bygge om. Det kræver store investeringer i fælles fysiske rammer. Herudover er der også brug for tid og rum til at sikre en ordentlig proces, når skoler med forskellige aftaler og kulturer skal slås sammen til en – hvad enten der er tale om fusion eller samarbejde. For at en egentlig fusion skal være vellykket er det samtidig nødvendigt at medarbejderne kan se frem mod det samme attraktive lønniveau og gode arbejdsvilkår. Et klassesystem i stedet for et elevsystem ville samtidig gøre systemet mere omkostningsdækkende, fordi udgifterne til undervisning primært består af udgifter til klasse og holdundervisning.